

Sesja naukowa z okazji 60-lecia Pienińskiego Parku Narodowego (PPN) i Pieninského Narodného Parku na Słowacji (PIENAP)

(Szczawnica 29–30.06.1992 r., Červený Kláštor 1–2.07.1992 r.)

Science lectures for the 60th anniversary of Pieniny National Park in Poland (PPN) and Pieniny National Park in Slovakia (PIENAP)

(Szczawnica, June 29–30, 1992; Červený Kláštor, July 1–2, 1992.)

KRZYSZTOF KARWOWSKI

Pieniński Park Narodowy, ul. Jagiellońska 107, 34–450 Krościenko n/D.

Abstract. This article is a short description of the Polish celebration of the 60th anniversary of the creation of the Slovakian Nature Reservation in the Pieniny mountains in Slovakia (today Pieniny National Park – PIENAP) and the Pieniny National Park in Poland (today Pieniny National Park – PPN).

WSTĘP

Międzynarodowa sesja (konferencja) naukowa pt.: „Aktualne problemy ochrony pogranicznych parków narodowych i obszarów chronionych w Karpatach” została zorganizowana z okazji 60-lecia utworzenia Słowackiego Rezerwatu Przyrodniczego w Pieninach i Parku Narodowego w Pieninach po stronie polskiej.

Protectorat nad sesją przyjęli: Podsekretarz Stanu w MOŚZNiL i Główny Konserwator Przyrody Jan Komornicki, Ministerstwo Leśnictwa i Gospodarki Wodnej Republiki Słowackiej, Słowacka Komisja Ochrony Środowiska, Międzynarodowa Unia Ochrony Przyrody i Jej Zasobów (UICN) oraz Europejska Federacja Parków Narodowych i Parków Natury (FPNNE).

Pierwsza część sesji (29–30.06.1992 r.) odbyła się w Szczawnicy. Dominującym tematem części

polskiej były problemy Parku i jego otoczenia oraz omówienie gospodarki rezerwatowej. Druga część sesji (1–2.07.1992 r.) odbyła się w Czerwonym Klasztorze na Słowacji. Tematem części słowackiej była współpraca pogranicznych parków narodowych.

SESJA PLENARNA

W sesji plenarnej uczestniczyło około 120 osób. Sesji przewodniczył prof. Kazimierz Zarzycki – Przewodniczący Rady Naukowej PPN.

Jako pierwszy zabrał głos Minister J. Komornicki. Minister stwierdził, że sesja ma nie tylko upamiętnić wspaniały jubileusz, ale także stać się praktycznym przyczynkiem do skuteczniejszej ochrony pogranicznych parków narodowych w Karpatach. Minister wyraził swój „ogromny szacunek twórcom Pienińskiego Parku – tym, któ-

rych nie ma między nami, ale którzy tu zostawili część swojego życia jako najwspanialszy pomnik, dający nam sens poświęcania życia ochronie przyrody”. Twórcą tego pomnika był obecny wśród słuchających Pan Stanisław Smólski – dyrektor PPN w latach 1935–39 i Przewodniczący Rady Parku od chwili jego reaktywowania w 1955 aż do 1991 roku.

Minister podzielił się z obecnymi refleksją, że ochrona przyrody stanowi zawsze bardzo osobistą pasję każdego z obecnych na sali. Inną przesłanką do działań na rzecz ochrony przyrody jest wynik konferencji „Szczytu Ziemi” w Rio de Janeiro, na której padło ważne sformułowanie, iż obowiązkiem ochrony przyrody jest nie tylko ochrona dziedzictwa naszych ojców, ale także ochrona dziedzictwa naszych dzieci.

Wicewojewoda Nowosądecki Pan Jacek Rogowski nakreślił wizję województwa, które w krajowym planie zagospodarowania przestrzennego ma spełniać funkcję ochrony przyrody i środowiska przyrodniczego. W planie tym przewiduje się jedynie ograniczony rozwój przemysłu. Wojewoda wyraził nadzieję, że w niedalekiej przyszłości całe województwo uda się pokryć siecią parków narodowych, parków krajobrazowych lub obszarów chronionych.

Przewodniczący Państwowej Rady Ochrony Przyrody prof. Romuald Olaczek pokrótce przypomniał historię powstania parków narodowych na świecie. Wspomnił, że gdy w Polsce istniały już parki narodowe, to nie było ich jeszcze np. we Francji i Niemczech. Następnie skupił się na problemie stosunku człowieka do przyrody. Parki narodowe zawsze pełniły rolę pionierską w torowaniu drogi do świadomości elit i szerokich rzesz społeczeństw. Zwiedzanie parków przez miliony ludzi przekazywało im prawdę o słuszności i zasadności ochrony przyrody. Powstrzymanie się od woluntarystycznej i komercyjnej eksploatacji każdego skrawka ziemi jest opłacalne na przyszłość. To, że dzisiaj idea ochrony przyrody jest uznawana za ważną ideę społeczną, niemającą w tym zasługę ma 120-letnia historia tworzenia parków narodowych.

Przewodniczący Komitetu Ochrony Przyrody prof. Ludwik Tomiałojć stwierdził, że PPN jest pomnikiem dokumentującym dalekowzroczność

myśli i wielkość ducha naszych poprzedników a dyrektor Wolińskiego Parku Narodowego mgr inż. Ireneusz Lewicki określił Pieniński Park Narodowy jako symbol zmian, jakie zachodzą w Polsce wśród młodego pokolenia, jego protestu przeciwko budowie zapory na Dunajcu.

Inż. Kaj Romeyko-Hurko – znany miłośnik Pienin i propagator idei wstrzymania budowy zapory na Dunajcu, na początku wystąpienia wyraził nadzieję, że spotkanie za następne 60 lat nie wykaże tak przerażających zmian w przyrodzie, jakie nastąpiły od momentu jego powstania do chwili obecnej. Mówca porównał niszczone karpami krajobraz Pienin do ostrzeliwanego w tym czasie Dubrownika w Chorwacji, ulegającego podobnej „polityce kanonierek”.

Poddał pod dyskusję rolę Państwa: czy ma ono realizować aspiracje poszczególnych grup społecznych, czy też ma służyć poważniejszym celom – ochronie tożsamości narodowej w najszerszym rozumieniu, tego, co wymaga od społeczeństwa określonych nakładów finansowych, poświęceń a nawet życia. Społecznicy postrzegają Państwo w takim właśnie wymiarze i w takim wymiarze są skłonni poświęcać swoje środki, czas i zdrowie. Niestety, zatwierdzenie budowy zapory na Dunajcu jest czymś zupełnie innym i ze społeczno-ochroniarskiego punktu widzenia nawet restytucja tego terenu oraz budowa zbiornika w innym miejscu na Dunajcu, wysiłkiem społecznym i ze społecznych pieniędzy, byłaby uzasadniona.

Zastępca prezydenta Europejskiej Federacji Parków Narodowych i Parków Natury (FPNNE) pani Marija Zupančič-Vicar wyraziła zadowolenie z udziału w sesji i złożyła gratulacje w związku z 60-tą rocznicą powstania pierwszego pogranicznego obszaru chronionego w Europie. Z punktu widzenia Federacji doświadczenia polsko-słowackie są bardzo cenne i ważne dla całej rodziny parków narodowych i obszarów chronionych w Europie. Transgraniczne parki oferują sposobność do międzynarodowej współpracy i przyczyniają się do uświadamiania ludziom ich wspólnej odpowiedzialności za planetę Ziemia i prowadzenia wspólnej akcji jej ochrony.

Koordinator Międzynarodowego Centrum Dokumentacji Parków (CEDIP) prof. Giovanni Valdré stwierdził, że dla przyrody nie ma granic,

szczególnie administracyjnych. Problemy w pogranicznych parkach są wszędzie prawie takie same a ich rozwiązywanie wymaga przyjaźni. Pan prof. Valdré wyraził się, że jest optymistą co do powodzenia zadań, które stoją przed takimi parkami.

Prof. Zygmunt Denisiuk – kierownik Zakładu Ochrony Przyrody i Zasobów Naturalnych PAN (ZOPiZN) w Krakowie poinformował zebranych, że w kraju istnieje program ochrony pogranicznych terenów wziętych pod ochronę prawną. Tym programem będzie objęty także Pieniński Park Narodowy. Na razie 3 pograniczne parki narodowe ubiegają się o miano rezerwatu biosfery: Międzynarodowy Rezerwat Biosfery w Bieszczadach, Pograniczny Rezerwat Biosfery „Tatrzański Park Narodowy” i Pograniczny Rezerwat Biosfery „Karkonoski Park Narodowy”.

Pan poseł Stanisław Żurowski poinformował, że na jednej z debat komisji sejmowej, poświęconej ochronie zabytków, przewijała się myśl o wspólnej ochronie przyrody i dziedzictwa kulturowego.

W części referatowej wystąpili: mgr inż. arch. Maria Modzelewska z referatem pt. „Pieniński Park Narodowy – problemy planistyczne jego otoczenia” (zamieszczony w niniejszym tomie), kierownik Pienińskiego národného parku (PIENAP) ze Słowacji inż. Stefan Danko z referatem pt. „Problemy ochrony i rozwoju PIENAP” oraz dyrektor Pienińskiego Parku Narodowego inż. Andrzej Szczoczarz z referatem pt. „Problemy ochrony i rozwoju PPN” (zamieszczony w niniejszym tomie).

Po wygłoszonych referatach wywiązała się ożywiona dyskusja. Prof. K. Zarzycki poruszył m.in. problem poszerzenia Pienińskiego Parku Narodowego oraz stanu drzewostanów w rezerwach ścisłych. Zgodnie z nową strategią ochrony przyrody należy stymulować zabiegi w pewnych zbiorowiskach, np. ukształtowanych przez człowieka łąkach pienińskich, które pozostawione naturalnej sukcesji uległyby szybko ekspansji ze strony zbiorowisk leśnych. W PPN podstawy teoretyczne i zasady dla tego typu działań zostały kilka lat temu wypracowane i są obecnie w pełni realizowane.

Następnie w dyskusji zabrał głos prof. Z. Deni-

siuk, nawiązując do sprawy przyłączenia do Pienińskiego Parku Narodowego Małych Pienin. Wspomniał o wariantach dotyczących włączenia do Parku tylko obszarów leśnych Skarbu Państwa. Byłaby to propozycja minimalna, ale najbardziej realna ze względu na bardzo skomplikowaną sytuację własnościową. Drugi, „pośredni”, a zarazem optymalny wariant miałby obejmować także wypasane łąki.

Minister J. Komornicki stwierdził, że problemy podniesione w referatach oraz w pierwszym głosie dyskusji mają ogólny i powtarzający się charakter w większości parków narodowych. Pierwszym instrumentem ochrony przyrody jest planowanie przestrzenne, które w obecnym stanie prawnym nie pozwala na pełne jego wykorzystanie. MOŚZNiL nie ma specjalnych uwag do założeń wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego województwa nowosądeckiego, gdyż wyczulenie na problematykę ochrony przyrody w tym regionie było i jest zawsze bardzo duże. Najważniejszym problemem jest porozumienie pomiędzy planistami a samorządami oraz dyrekcjami parków narodowych a samorządami. Podnoszone są zastrzeżenia pod adresem gospodarzy parków narodowych. Ustanawianie zasad ochrony przyrody metodami administracyjnymi jest nieskuteczne.

Minister wyraził przekonanie, że nie jest najważniejsza forma ochrony jakiegoś obszaru, lecz osiągnięcie skuteczności jego ochrony. Ostatnio, z inicjatywy Ministerstwa, tworzą się stowarzyszenia gmin wokół obszarów chronionych, które widzą swój interes w istnieniu takich obszarów, np. Białowieskiego Parku Narodowego. Takim gminom Państwo ma pomagać w rozwiązywaniu problemów, szczególnie z zakresu ochrony środowiska. Podjęto także inicjatywę utworzenia wielkiego proekologicznego związku miast i gmin regionu nowosądeckiego. W przypadku ustalenia określonej linii rozwoju, pewne organizacje międzynarodowe oraz Bank Światowy wyrażają zainteresowanie realizacją proekologicznych programów rozwoju.

Prof. K. Zarzycki omówił problem zagospodarowania łąk, pól i pastwisk wokół Parku. Rachunek ekonomiczny uprawy barwnych pólek sromowickich zmusi prawdopodobnie już w niedługim

czasie miejscową ludność do pewnych przewartościowań, których skutki mogą okazać się niekorzystne dla przyrody Parku. Profesor, nawiązując do wypowiedzi prof. Z. Denisiuka w sprawie przyłączenia Małych Pienin stwierdził, że idea ta nie cieszy się popularnością wśród miejscowej ludności i władz lokalnych, więc problem ten należy rozpatrzeć ze szczególną ostrożnością.

Prof. R. Olaczek zwrócił uwagę na łączenie planu urządzenia gospodarstwa rezerwatowego i planu zagospodarowania przestrzennego parku narodowego. Doświadczenia Pienińskiego Parku Narodowego mogą posłużyć jako przykład w rozważaniach nad metodyką sporządzania takich planów. Wskazał także na krańcowo różne zachowanie się samorządów gmin w stosunku do istniejących na ich terenie obiektów ochrony przyrody. Samorząd jednej z gmin może być ustosunkowany pozytywnie, natomiast samorząd drugiej gminy upatruje przyczyn swoich niepowodzeń właśnie w istnieniu na jej terenie takiego obiektu. Samorządy bezkrytycznie zezwalają na duże inwestycje przemysłowe tylko dlatego, że w danej chwili znajduje zatrudnienie miejscowa ludność, wpływa gotówka do kasy gminnej oraz istnieje perspektywa stałych dochodów z podatków od produkcji. Jest to często efekt niewielkiej siły przebicia finansowo słabej władzy lub lobby proekologicznego. Służby ochrony przyrody i parków narodowych powinny dysponować silnymi argumentami (także finansowymi) w rozmowach z samorządami.

Zastępca dyrektora Krajowego Zarządu Parków Narodowych (KZPN) mgr inż. L. Lubczyński powrócił do problemu Małych Pienin. Stwierdził, że włączenie samych lasów byłoby niewłaściwe ze względu na wielką nieregularność granicy rolno-leśnej. Jedynym wyjściem byłoby włączenie całych Małych Pienin, a pierwszym krokiem do tego będzie utworzenie parku krajobrazowego wraz z istniejącym tam wypasem owiec o regulowanej liczebności.

Prof. Ewa Symonides (Główny Specjalista KZPN) stwierdziła, że nawet przyłączając tereny o małej wartości przyrodniczej Park zyskuje dodatkową strefę ochronną. Na zakończenie prof. E. Symonides poświęciła sporo uwagi zagadnieniu bioróżnorodności. Przy Radzie Europy powstała

specjalna grupa ekspertów zajmująca się oceną i ochroną różnorodności gatunkowej, przede wszystkim przodków i krewniaków gatunków użytkowanych przez człowieka. Na Zachodzie jest nadprodukcja rolna, lecz istnieje duża obawa o nieprawidłowo prowadzoną selekcję odmian roślin użytkowanych przez człowieka oraz przed ubożeniem ich pul genowych. Zdaniem Pani profesor w naszych parkach narodowych, w tym i Pienińskim Parku Narodowym, istnieją skarby, których nie jesteśmy teraz w stanie docenić. Zaliczyła do nich m.in. ekstensywnie uprawiane pola i wypasane użytki zielone, które w najbliższych już latach mogą okazać się podstawowym bogactwem narodowym. Należy je utrzymać, czy to w sposób naturalny, a więc w ekstensywnej uprawie rolnej czy też, w przypadku chęci zintensyfikowania uprawy przez właściciela, oferować mu rekompensatę dla zaniechania tego. Parki narodowe mogą stać się wtedy bazą genetyczną dla roślin uprawianych przez człowieka.

SESJA TERENOWA: „ZAGROZENIA ZEWNETRZNE PPN”

Celem wycieczki, prowadzonej przez inż. A. Szczocarza i mgr inż. arch. M. Modzelewską, było zapoznanie uczestników z problematyką zewnętrznych zagrożeń Pienińskiego Parku Narodowego (Ryc. 1).

W Krościenku n/D. przedstawiono problem zapotrzebowania ludności miejscowej na nowe tereny budowlane oraz wodę, którą pobiera się zwykle ze źródeł znajdujących się na terenie Parku.

Na Hali Majerz przedstawiono projekt powiększenia PPN o pozostałą drugą jej część. Cała hala spełnia ważną rolę krajobrazową i biocenotyczną. Dzięki temu połączeniu zwartość obszarów chronionych, w silnie rozczłonkowanej zachodniej części Parku, ulegnie znacznemu polepszeniu. Umożliwi to właściwą ochronę roślin i zwierząt oraz zabezpieczy ten atrakcyjny teren przed zabudową.

Następny punkt postojowy znajdował się przy najbardziej uciążliwej dla Parku drodze z Krośnicy do Sromowiec. Droga powstała w wyniku budowy zapory, rozcinając Park na dwie części, po-

Ryc. 1. Uczestnicy sesji na granicy Pienińskiego Parku Narodowego (fot. K. Karwowski).
Sessions' participants at the entrance of Pieniny National Park (phot. K. Karwowski).

między którymi kontakt jest utrudniony na skutek dużego ruchu samochodów (m.in. transport łodzi flisackich).

Przy zaporze na Dunajcu dyrektor Parku przedstawił problem, jaki stanowi budowa zapory oraz ingerencji tak dużego obiektu w środowisko. Jednym ze sposobów zneutralizowania dużej bryły zapory w krajobrazie będzie zamaskowanie jej przy pomocy właściwie dobranej roślinności.

Koło Niedzicy przedstawiono zagrożenia, jakie spowodowała budowa zbiornika dla Zamku Niedzickiego i Czorsztynskiego. Poruszono sprawę bardzo niekorzystnej dla Parku rozbudowy osiedla zastępczego Czorsztyn-Nadzamcze oraz projektu przeniesienia cennych budynków z czasy zbiornika poza jego obręb.

W rejonie osiedla Czorsztyn-Nadzamcze omówiono szczegóły Miejsowego Planu Ogólnego Gminy Krościenko n/D. Duże potrzeby mieszkaniowe oraz nacisk ze strony mieszkańców spowodowały, że zabudowa miejscami dochodzi do granic Parku, a w innych miejscach zagraża istnieją-

cym pomiędzy Pieninami a Gorcami korytarzom ekologicznym.

Kolacja w tym dniu miała uroczysty charakter, bowiem żegnano na niej najstarszego stażem pracownika Parku Pana mgr inż. Adama Kołodziej-skiego. Pracował w nim od chwili jego reaktywowania w 1955 roku.

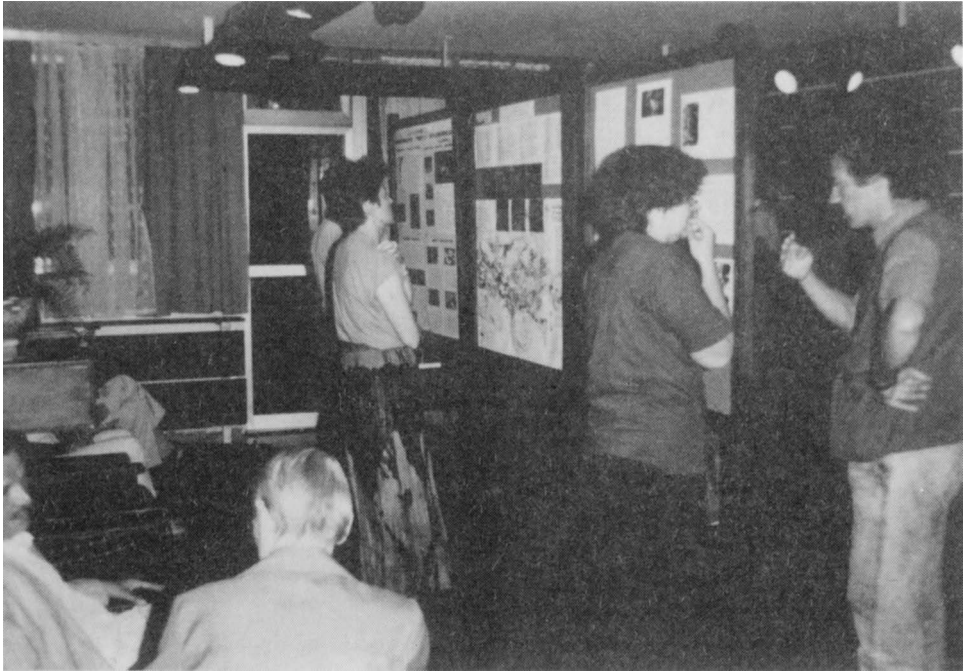
SESJA POSTEROWA

Sesję posterową ulokowano na trzech piętrach DW „Nawigator” w Szczawnicy (Ryc. 2).

Na II piętrze zaprezentowano Regionalny Plan Rozwoju Przestrzennego województwa nowosądeckiego, opracowany przez Marię Modzelewską wraz z zespołem współpracowników z Wojewódzkiego Biura Planowania Przestrzennego w Nowym Sączu.

Na III piętrze eksponowano postery związane ze strukturą organizacyjną Parku, jego ochroną i rozwojem oraz zagrożeniem ze strony powstającej zapory na Dunajcu.

Zaprezentowano postery:

Ryc. 2. Sesja posterowa (fot. K. Karwowski).
The poster session (phot. K. Karwowski).

„Waloryzacja ekosystemów lądowych PPN” – Kazimierza Zarzyckiego z Instytutu Botaniki PAN w Krakowie,

„Tak było...”, „Tak będzie...”, „Rachunek strat” – Kaja Romeyko-Hurko z Regionalnej Pracowni Krajoznawczej w Krakowie,

„Pieniński Park Narodowy – struktura własności gruntów” – Andrzeja Szczocarza, dyrektora PPN,

„Projekt systemowej ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu rejonu pienińskiego” oraz „PPN – przebieg granic otuliny” – Marii Modzelewskiej wraz z zespołem,

„Cele a system planowania i struktura organizacyjna PPN” – Andrzeja Szczocarza, dyrektora PPN,

„System wejść do PPN – projekty architektoniczne” – Zbigniewa Bielaka ze Studia Architektury i Krajobrazu w Krakowie,

„Zapora zbiornika Czorsztyn – Niedzica” oraz „Zespół Zbiorników Czorsztyn – Niedzica i Sromowce Wyżne” – HYDROPROJEKT-u Warszawa.

Na IV piętrze eksponowano postery przedsta-

wiające wyniki niektórych badań naukowych, prowadzonych na terenie Parku:

„Rozwój i przemiany drzewostanów na terenie PPN” – Jerzego Dziewolskiego z ZOPIZN PAN w Krakowie,

„Restytucja niepylaka apollo w Pienińskim Parku Narodowym” – Zbigniewa Witkowskiego z ZOPIZN PAN w Krakowie,

„Hodowla niepylaka apollo w warunkach kontrolowanych jako przykład czynnej ochrony gatunkowej” – Jerzego Budzika z Wrocławia,

„Gąsienicznikowate łąk pienińskich” oraz „Cykl rozwojowy *Cubocephalus nigriventris* na rośliniarce *Pteronidea myositidis*” – Tadeusza Kaźmierczaka z Katedry Entomologii Leśnej AR w Krakowie,

„Zmienność zanieczyszczeń powietrza w warunkach górskich na przykładzie Szczawnicy” – Janusza Miczyńskiego, Kazimierza Zawory i Janusza Kozaka z Katedry Meteorologii AR w Krakowie,

„pro Natura” – członkowie organizacji „pro Natura” z Wrocławia,

„Kształtowanie zbiorowisk nieleśnych PPN” – Kazimierza Zarzyckiego z Instytutu Botaniki PAN w Krakowie i Iwony Wróbel z PPN,

„Wtórna sukcesja leśna na polanach PPN” – Elżbiety Pancer-Kotejowej i Jana Bodziarczyka z Katedry Botaniki Leśnej i Ochrony Lasu AR w Krakowie,

„Biomasa i bogactwo łąk pienińskich” – Róży Kaźmierczakowej z ZOPIZN PAN w Krakowie,

„*Macromycetes* Pienińskiego Parku Narodowego” – Barbary Gumińskiej z Instytutu Botaniki UJ w Krakowie,

„Ocena stanu lasu na podstawie zdjęć lotniczych” – Marii Irackiej z Instytutu Geodezji i Kartografii w Warszawie,

„Ptaki Pienin zasługujące na specjalną uwagę” – Piotra Profusa z ZOPIZN PAN w Krakowie i Tadeusza Olesia z PPN.

SESJA TERENOWA: „OCHRONA EKOSYSTEMÓW LEŚNYCH”

30 czerwca odbyły się równolegle dwie sesje terenowe, zakończone wspólnym spływem Dunajcem.

Pierwsza sesja miała na celu zapoznanie uczestników z problematyką ochrony czynnej i biernej zbiorowisk leśnych PPN. Na kolejnych stanowiskach dyskusyjnych przedstawiono drzewostany objęte ochroną ścisłą i częściową oraz lasy nie stanowiące własności Skarbu Państwa, nadzorowane przez administrację Parku.

Na Zasowiu omówiono metody gospodarowania w lasach niepaństwowych. Dobry stan drzewostanów uzyskano stosując rębnię gniazdowo-przerębowa.

W rezerwacie „Lasek” dr J. Dziewolski przedstawił problemy przebudowy jednowiekowej świerczyny w las wielogatunkowy i różnowiekowy a doc.dr E. Pancer-Kotejowa zmiany runa w drzewostanach sztucznego pochodzenia.

Na Polanie Barbarzyna punkt postojowy znajdował się przy jednej z wielu stałych powierzchni próbnych, założonych w PPN według metody statystyczno-matematycznej inwentaryzacji i ciągłej kontroli lasu. Dr inż. J. Dziewolski scharakteryzował tę metodę oraz omówił wyniki z ostatnich pomiarów lasu.

W oddziale 46g przedstawiono przebudowę drzewostanu rębnią stopniową udoskonaloną. Naturalne procesy zachodzące w drzewostanie (grupowe wydzielanie się świerków) ukierunkowały prace hodowlane.

W Dolinie Harczygrunt mgr inż. W. Grodzki dokonał krótkiej charakterystyki zagrożeń drzewostanów na przykładzie ściany lasu powstałej po wylesieniach w związku z budową Zespołu Zbiorników Wodnych. Na obu stokach doliny wytworzyła się kilkusetmetrowa otwarta ściana drzewostanu świerkowego. Ściana ta stanowi obecnie rejon najsilniejszego na terenie PPN potencjalnego zagrożenia przez czynniki abiotyczne i szkodniki wtórne.

Po krótkim odpoczynku i posiłku uczestnicy wycieczki pojechali autokarem wzdłuż zapory a następnie trasą na Sromowce Niżne pod Obłążnią Górę, gdzie przedstawiono problematykę zalesiania gruntów porolnych.

SESJA TERENOWA: „OCHRONA EKOSYSTEMÓW NIELEŚNYCH”

Sesja ta miała na celu zapoznanie uczestników z problematyką ochrony czynnej i biernej zbiorowisk łąkowych Pienińskiego Parku Narodowego oraz gatunków ginących.

„Nad Gródkiem” w Krościenku n/D. przedstawiono problem stosunków własnościowych na terenie Parku. Na 2213 ha powierzchni PPN aż 1162 ha ma innych właścicieli niż Skarb Państwa. Stwarza to duże trudności gospodarcze i administracyjne, ponieważ właściciele mogą użytkować te grunty na takich samych zasadach, jak przed utworzeniem Parku. Spadek popytu na siano spowodował rezygnację z użytkowania wielu polan, które zaczęły ulegać sukcesji leśnej, natomiast na polanach dalej użytkowanych stosuje się duże nawożenie mineralne. Powoduje to zubożenie gatunkowe łąk i eutrofizację wód powierzchniowych.

Na Polanie Stolarzówka dyskutowano problem ochrony zbiorowisk łąkowych Pienińskiego Parku Narodowego. M.in. dr R. Kaźmierczakowa zaprezentowała bogactwo gatunkowe ciepłolubnych łąk pienińskich, należących do najbogatszych zbiorowisk roślinnych w kraju a doc.dr T.

Każmierczak rolę gąsienicznikowatych (*Ichneumonidae*), które przyczyniają się zachowania równowagi biologicznej w Parku (Ryc. 3).

Przy Pienińskim Potoku poruszono problem ochrony zbiorowisk związanych z miejscami podmokłymi. W sąsiedztwie wysięków wodnych rozwijają się młaki eutroficzne. Znaczenie tych zbiorowisk w przyrodzie jest bardzo duże, ponieważ są one naturalnymi zbiornikami retencyjnymi wody. Zachodzi jednak obawa, że młaki rozciągające się na obrzeżach PPN ulegną stopniowemu osuszeniu w związku z lokalizacją u samych granic Parku ujęć wodnych.

Podczas przerwy śniadaniowej na Budzisku prof. Z. Witkowski zapoczątkował dyskusję o aktywnej ochronie ginącego endemicznego podgatunku motyla niepylaka apollo. Zanikanie tej populacji może mieć wpływ ekspansja krzewów i drzew na piargi, na których panowały niegdyś murawy naskalne z dużym udziałem rozchodnika *Sedum maximum* – rośliny żywicielskiej gąsienic niepylaka. Dla ratowania tak cennej dla Pienin po-

pulacji opracowano program czynnej ochrony, zawierający praktyczne wskazania ochronne: odsłonięcie nadmiernie ocienionych muraw kserotermicznych, wzbogacenie bazy pokarmowej przez dosadzenie rozchodnika ze szkółki oraz wzmocnienie miejscowej populacji motyla osobnikami pochodzącymi z hodowli.

Na Polanie Pieniny dr R. Każmierczakowa przedstawiła wyniki badań z zakresu oceny biomasy łąki ziołoroślowej, która ostatnio zwiększa się. Część nie koszzonej runi tworzy warstwę nie rozłożonych martwych szczątków, utrudniając wzrost wielu drobnych roślin. W efekcie wzrasta bujność łąki i maleje różnorodność gatunków. Obecnie konieczne jest koszenie i zabieranie siana w odstępach 2–3 letnich.

Na Polanie Kosarzyska omawiano zagadnienie zahamowania wtórnej sukcesji leśnej na polanach PPN. Znaczna część łąk na terenie PPN była intensywnie użytkowana, lecz w latach 70-tych, ze względu na niską opłacalność, zaniechano tego. Przeszło 20-letnia przerwa w koszeniu polany

Ryc. 3. Sesja terenowa na Polanie Stolarzówka w PPN (fot. K. Karwowski).

The cantryside sessions on the "Stolarzówka" meadow in the Pieniny National Park (phot. K. Karwowski).

spowodowała wkrócenie drzew, krzewów i roślinności zrębowej. Podjęto działania zmierzające do przywrócenia polanie dawnego kształtu i wyglądu.

Na Polanie Ligarki i Łazek Niżni mgr inż. J. Bodziarczyk zapoznał uczestników sesji z wtórną sukcesją leśną na polany. Badania wykazały, że aktualną granicę lasu buduje głównie leszczyna lub jawor oraz gatunki dominujące w drzewostanach Pienin (buk, jodła); brak natomiast pionierskich gatunków drzew. Na obu polanach nastąpiła inwazja gatunków zrębowych.

SPLYW DUNAJCEM

Po obiedzie z przystani w Sromowcach-Kątach uczestnicy sesji wyruszyli 9 łodziami do Czerwonego Klasztoru na Słowacji. Na łodziach prelegenci, głównie z Rady Naukowej Parku, prezentowali wybrane zagadnienia: „Zabytki kultury w rejonie Przełomu Dunajca” – dr S. Michalczuk, „Zanieczyszczenie środowiska atmosferycznego województwa nowosądeckiego na tle Polski” – dr inż. J. Miczyński, „Fauna kręgowców Pienin: fakty i legendy” – doc. dr hab. J. Weiner, „Ekosystemy nieleśne PPN” – prof. dr hab. K. Zarzycki, „Zbiorowiska nieleśne PPN” – dr inż. J. Dzielowski, „Problem zapory” – mgr inż. K. Romeyko-Hurko, „Wody Dunajca” – prof. dr hab. J. Starmach, „Ochrona czynna niepylaka apollo w Pieninach” – prof. dr hab. Z. Witkowski.

Około godz. 15.30 przycumowano do słowackiego brzegu w Czerwonym Klasztorze, aby uczestniczyć w uroczystościach „Pod Lipami”. O godz. 16.30, po krótkich przemówieniach, w obecności około 200 osób, nastąpiło podpisanie przez dyrektorów PPN inż. Andrzeja Szczocarza i TANAP-PIENAP inż. Ivana Vološčuka „Potwierdzenia międzynarodowej współpracy w ochronie przyrody Pienin” (Ryc. 4). Po ceremonii uczestnicy spłynęli Dunajcem.

W dniach 1–2 lipca 1992 r. kontynuowano obrady w Czerwonym Klasztorze na Słowacji.

SUMMARY

An international science session entitled “Actual preservation problems in national parks and protected areas in the Carpathian mountains,” was held for the 60th anniversary of the creation of the Slovakian Nature Reservation in the Pieniny mountains and the Peininy National Park in Poland.

The first two day session (June 29–30, 1992) proceeded in Szczawnica, and the next two days in the Czerwony Klasztor in Slovakia. This article is a description of events of the Polish sessions.

The organization’s planning conferences took place in the “Górnik” rest house in Szczawnica. There were discussions of problems in PPN and PIENAP, and touched on many questions in the scope of nature protection in the country and in the world. Some of the themes which stood out included: threats to the park as a result of the dam construction on the Dunajec, enlargening the park to include Małe Pieniny, and co-operation problems with national park directors and planners, parish governments, local people, and the tendencies of world politics towards nature preservation in the country and in the world. Reports introduced included: “Pieniny National Park – problems planning in the environment,” and “Problems of preservation and evolution in PIENAP” and “Preservation problems and evolution in PPN”.

Half of the afternoon session was a field session dedicated to the outside threats to Pieniny National Park, applications by local people for new building construction areas, and the dam construction on the Dunajec river.

That evening three floors of the “Navigator” rest house in Szczawnica were for an open poster session. The second floor exposition was a regional plan for the spatial evolution of the Nowy Sącz province. The third floor exposition was frames of the organizational structure of the national park, its protection and evolution, and threats to the site of the dam construction. On the

**ESTABLISHMENT OF INTERNATIONAL
COOPERATION ON NATURE PROTECTION
IN PIENINY**

On the occasion of

*60-th Anniversary of Establishing of the Slovak Nature Reserve
in Pieniny,*

60-th Anniversary of the Polish Pieniny National Park,

25-th Anniversary of the Slovak Pieniny National Park,

the representatives of

*the Polish and Slovak parts of the Transfrontier Protected
Territory in Pieniny*

solemnly proclaim the willingness

*to further develop bilateral international cooperation on nature
protection of the unique and for the human society irreplaceable
Pieniny nature in the interest of preserving the Pieniny nature
wealth for present and future generations.*

Červený Kláštor , June 30 , 1992

On behalf of

Pieniński Park Narodowy

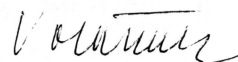

inż. Andrzej Szczocarz

director

On behalf of

*the Tatra National Park
and the Pieniny National Park*

Dr. Ivan Vološčuk

director

**POTWIERDZENIE MIĘDZYNARODOWEJ
WSPÓŁPRACY W OCHRONIE PRZYRODY
PIENIN**

Z okazji

- 60 - tej rocznicy utworzenia polskiego Parku Narodowego w Pieninach,
- 60 - tej rocznicy utworzenia Słowackiego Rezerwatu Przyrody w Pieninach,
- 25 - tej rocznicy utworzenia słowackiego Pienińskiego Parku Narodowego,

przedstawiciele

polskiej i słowackiej części pogranicznego obszaru chronionego w Pieninach

uroczyście wyrażają wolę

dalszego rozwijania dwustronnej współpracy w ochronie unikalnej i dla społeczności ludzkiej bezcennej przyrody Pienin w celu zachowania jej bogactwa dla dzisiejszych i przyszłych pokoleń.

Czerwony Klasztor , 30 czerwca 1992

Za Pieniński Park Narodowy

Dyrektor

inż. Andrzej Szczocarz

Za Tatranský národný park
i Pieninský národný park

Dyrektor

Ing. Ivan Vološčuk, CSc.

fourth floor the results of science studies and management of national park lands were presented.

On June 30th two parallel sessions were carried out in the field, along with a float down the Dunajac river.

The first session's aims were to present the participants with problems of conservation and protection in the forest community of PPN. The second session dealt with the problems of conserva-

tion and protection of meadow communities and vanishing species in the park.

During the float down the Dunajac, lecturers with the Science Council of PPN presented chosen nature and cultural questions about area parks and surroundings. During a break the directors of the two parks: PPN and PIENAP signed the "Confirmation of international co-operation in nature preservation in Pieniny," in the Czerwony Klasztor in Slovakia.